



MORA LI NA OLTARU BITI KRIŽ?

MARKO BABIĆ
Franjevačka teologija Makarska

UDK 264. 032
Stručni članak

S prvim vjeronaučnim poukama u djetinjstvu usvojili smo i kršćansko shvaćanje i vjersko doživljavanje da je Misa otajstveno uprisutnjenje Kristove žrtve na križu. Zbog toga su i naša prva liturgijska iskustva s pravom povezala oltar i križ. To je redovito duboko usađeno u svakoga vjernika do te mjere da svaki pogled na oltar odmah asocira i križ. Svi su oltari do nedavno tako i građeni da je pozadinom oltarne menze redovito dominirao križ bilo zasebno obješen na zid, bilo ugrađen u prostor nad oltarom.

Prema smjernicama obnovljene liturgije, oltar je odvojen od zida tako da se našao između svećenika predsjedatelja liturgijskog skupa i okupljenog naroda u lađi crkve. Tim zahvatom oltar je fizički odvojen od križa koji je redovito ostao na starom oltaru, ako nije potpuno uklonjen zajedno s oltarom. Na sredini novoga "oltara prema puku" redovito je postavljeno stalak-raspelo koje katkad ima "korpus" i s jedne i s druge strane.

Mora li tako biti? Da li je to red ili nered? Prije nego izravno odgovorimo na postavljena pitanja, dobro je svratiti pozornost na idejnu, teološku pozadinu koja stoji iza suhoparnih odgovora koji se nalaze u jasnim smjernicama Opće uredbe Rimskog misala (OUM).

I žrtvenik i stol Gospodnji

U predslavlju posvete oltara svečano se naviješta i ovo: "*Krist je pravi svećenik i žrtveni prinos koji se prinio na križu a nama naredio da mu spomen trajno slavimo... Ovdje se postavlja stol Gospodnji gdje ti se sinovi i kćeri hrane tijelom Kristovim...*"

Misa je zaista nekrvna žrtva Novoga saveza pa je, sukladno tome, i oltar žrtvenik *na kome se pod otajstvenim znakovima uprisutnjuje žrtva križa*" (OUM 259). I normalno je da oltar bude obilježen znakom križa "na kome je Spas svijeta visio". (Da li na tom znaku križa mora biti i "korpus", to je zasebno pitanje koje ovdje namjerno zaobilazimo.) Ali ne možemo zaobići drugi dio gore citiranog broja Opće uredbe misala koji kaže da je oltar *ujedno i Gospodnji stol i da je kod mise Božji narod sazvan da u njemu uzme dijela*. Upravo shvaćanje da je oltar i stol Gospodnji, a ne samo žrtvenik, pomaže nam pravilno shvatiti mjesto i ulogu križa na oltaru ili u prostoru uz oltar.

A taj stol za vrijeme misnog slavlja treba biti tako postavljen da okupljeni vjernici mogu vidjeti što se na stol postavlja, čime će se oni pričestiti i tako postati otajstveni dionici žrtve na križu. Sve što zaklanja pogled vjernicima na prinesene darove na oltaru i posuđe u kome se ti darovi donose na oltar, treba ukoniti s oltarne menze. Križ, svijećnjaci sa svijećama i različiti cvjetni aranžmani mogu naći prikladnije mjesto u podnožju oltara ili u prostoru uz oltar.

Ne bis idem!

Jedno od glavnijih načela, koji nas trebaju voditi pri postavljanju i rasporedu liturgijskih simbola u crkvama, jest pravilo da se jedan te isti znak ne ponavlja dva ili više puta u istom liturgijskom prostoru. Prema tom načelu, ako je u prostoru iza oltara ili uz oltar za stalno postavljeno dovoljno vidljivo raspelo, nema razloga da još jedno raspelo bude i na oltaru.

Ako se u ulaznom ophodu prije mise nosi procesionalni križ, dobro je da se pripremi odgovarajuće podnožje na koje će se taj križ postaviti da bude u prostoru oko oltara za vrijeme misnog slavlja. Ni u tom slučaju nema razloga da još jedno raspelo bude na oltaru.

Križ ipak mora biti

Ako, pak u prostoru iza oltara ili uz oltar nije za stalno postavljen križ niti se donosi pri ulazu za misno slavlje, onda treba postaviti *na oltar ili blizu njega križ koji će okupljena zajednica moći dobro vidjeti* (OUM 270).